

Suuri viikko. Suuren perjantain aamupalvelus, osa 1

1. evankeliumi

Joh. 13: 31 – 18: 1

"Herra sanoi opetuslapsilleen: "Nyt Ihmisen Poika on kirkastettu, ja Jumala on kirkastunut hänessä. Ja kun Jumala on hänessä kirkastunut, on Jumala myös itsessään kirkastava hänet ja Jumala tekee sen aivan pian. Lapseni, enää vähän aikaa minä olen teidän kanssanne. Te tullette etsimään minua, mutta minä sanon nyt teille saman, minkä sanoin juutalaisille: minne minä menen, sinne ette te pääse. Minä annan teille uuden käskyn: rakastakaan toisianne! Niin kuin minä olen rakastanut teitä, rakastakaa teki toinen toistanne. Kaikki tuntevat teidät minun opetuslapsikseni, jos te rakastatte toisianne." Herra, minne sinä menet? kysyi Simon Pietari. Jeesus vastasi: Minne minä menen, sinne et sinä voi tulla minun kanssani, mutta myöhemmin kyllä tulet." Pietari sanoi: "Herra, miksi en nyt pääse mukaasi? Minä annan vaikka henkeni puolestasi." Jeesus sanoi hänelle: "Sinäkö annat henkesi minun puolestani? Totisesti, totisesti: ennen kuin kukko laulaa, sinä kolme kertaa kiellät minut." "Älköön sydämenne olko levoton. Uskokaa Jumalaan ja uskokaa minuun. Minun Isäni kodissa on monta huonetta – enhän minä muuten sanoisi, että menen valmistamaan teille asuinsijan. Minä menen valmistamaan teille sijaa mutta tulen sitten takaisin ja noudan teidät luokseni, jotta saisitte olla siellä, missä minä olen. Te tiedätte kyllä tien sinne minne minä menen." Tuomas sanoi hänelle: "Herra, emme me tiedä, minne sinä menet. Kuinka voisimme tuntea tien?" Jeesus vastasi: "Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani. Jos te tunnette minut, opitte tuntemaan myös minun Isäni. Te tunnette hänet jo nyt, olettehan nähneet hänet." Filippus sanoi hänelle: "Herra, anna meidän nähdä Isä, muuta emme pyydä." Jeesus vastasi: "Etkö sinä Filippus, tunne minua, vaikka olen jo näin kauan ollut teidän seurassanne? Joka on nähnyt minut, on nähnyt Isän. Kuinka voit sanoa: "Anna meidän nähdä Isä"? Etkö usko, että minä olen Isässä ja Isä on minussa? Kun puhun teille, en puhu omissa nimissäni: Isä on minussa, ja minun tekoni ovat hänen tekojaan. Uskokaa, kun sanon, että minä olen Isässä ja Isä on minussa. Ellette muuten usko, uskokaa minun tekojeni tähden. "Totisesti, totisesti: joka uskoo minuun, on tekävä sellaisia tekoja kuin minä teen, ja vielä suurempiakin. Minä menen Isän luo, ja mitä ikinä te pyydätte minun nimessäni, sen minä teen, jotta Isän kirkkaus tulisi julki Pojassa. Mitä te minun nimeeni vedoten pyydätte minulta, sen minä teen. "Jos te rakastatte minua, te noudatatte minun käskyjäni. Minä käännyin Isän puoleen, ja hän antaa teille toisen puolustajan, joka on kanssanne ikuisesti. Tämä puolustaja on Totuuden Henki. Maailma ei voi Henkeä saada, sillä maailma ei näe eikä tunne häntä. Mutta te tunnette hänet, sillä hän pysyy luonanne ja on teissä. "En minä jätä teitä orvoiksi, vaan tulen luoksenne. Vielä vähän aikaa, eikä

maailma enää näe minua, mutta te näette, sillä minä elän ja tekin tulette elämään. Sinä päivänä te ymmärrätte, että minä olen Isässäni ja että te olette minussa ja minä teissä. Joka on ottanut vastaan minun käskyni ja noudattaa niitä, se rakastaa minua. Ja minun Isäni rakastaa sitä, joka rakastaa minua, ja häntä minäkin rakastan ja ilmaisen hänelle itseni.” Juudas – se toinen, ei Iskariot – sanoi hänelle: ”Herra, miksi teet niin? Miksi ilmaiset itsesi vain meille etkä maailmalle?” Jeesus vastasi: ”Jos joku rakastaa minua, hän noudattaa minun sanaani. Minun Isäni rakastaa häntä, ja me tulemme hänen luokseen ja jäämme asumaan hänen luokseen. Se, joka ei minua rakasta, ei noudata minun sanaani – mutta sana, jonka te kuulette, ei ole minun omani, vaan Isän, joka on minut lähettänyt. ”Tämän minä olen puhunut teille nyt, kun vielä olen teidän luonanne. Puolustaja, Pyhä Henki, jonka Isä minun nimessäni lähettää, opettaa teille kaiken ja palauttaa mieleenne kaiken, mitä minä olen teille puhunut. ”Minä jätän teille rauhan. Oman rauhani minä annan teille, en sellaista jonka maailma antaa. Olkaa rohkeat, älkää vaipuko epätoivoon. Kuulittehan, mitä sanoin: minä menen pois, mutta tulen taas teidän luoksenne. Jos rakastaisitte minua, te iloitsisitte siitä, että minä menen Isän luo, sillä Isä on minua suurempi. Olen puhunut tästä jo nyt, jotta te uskoisitte, kun se tapahtuu. Paljon en kanssanne enää puhu, sillä tämän maailman ruhtinas on jo tulossa. Mitään valtaa ei hänellä minuun ole, mutta tämän täytyy tapahtua, jotta maailma tietäisi, että minä rakastan Isää ja teen niin kuin Isä on minun käskennyt tehdä. Nouskaa, me lähdemme täältä!”

”Minä olen tosi viinipuu, ja Isäni on viinitarhuri. Hän leikkaa minusta pois jokaisen oksan, joka ei tuota hedelmää, mutta jokaisen hedelmää tuottavan oksan hän puhdistaa liioista versoista, jotta se tuottaisi hedelmää entistä enemmän. Te olette jo puhtaat, sillä se sana, jonka olen teille puhunut, on puhdistanut teidät. Pysykää minussa, niin minä pysyn teissä. Eihän oksa pysty tuottamaan hedelmää, ellei se pysy puussa, ja samoin ette pysty tekään, ellette pysy minussa. Minä olen viinipuu, te olette oksat. Se, joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, tuottaa paljon hedelmää. Ilman minua te ette saa aikaan mitään. Joka ei pysy minussa, on kuin irronnut oksa: se heitetään pois, ja se kuivuu. Kuivat oksat kerätään ja viskataan tuleen, ja ne palavat poroksi. Jos te pysytte minussa ja minun sanani pysyvät teissä, voitte pyytää mitä ikinä haluatte, ja te saatte sen. Siinä minun Isäni kirkkaus tulee julki, että te tuotatte runsaasti hedelmää ja niin osoitatte olevanne opetuslapsiani. Niin kuin Isä on rakastanut minua, niin minä olen rakastanut teitä. Pysykää minun rakkaudessani. Jos noudatatte käskyjäni, te pysytte minun rakkaudessani, niin kuin minä olen noudattanut Isäni käskyjä ja pysyn hänen rakkaudessaan. ”Olen puhunut teille tämän, jotta teillä olisi minun iloni sydämessänne ja teidän ilonne tulisi täydelliseksi. Minun käskyni on tämä: rakastakaa toisianne niin kuin minä olen rakastanut teitä. Suurempaa rakkautta ei kukaan voi osoittaa, kuin että antaa henkensä ystäviensä puolesta. Te olette ystäviäni, kun teette sen minkä käsken teidän tehdä. En sano teitä enää palvelijoiksi, sillä palvelija ei tunne isäntänsä aikeita. Minä sanon teitä ystävikseni, olenhan saattanut teidän tietoonne kaiken, minkä olen Isältäni

kuullut. Ette te valinneet minua, vaan minä valitsin teidät, ja minun tahtoni on, että te lähdette liikkeelle ja tuotatte hedelmää, sitä hedelmää joka pysyy. Kun niin teette, Isä antaa teille kaiken, mitä minun nimessäni häneltä pyydätte. Tämän käskyn minä annan teille: rakastakaa toisianne. Jos maailma vihaa teitä, muistakaa, että ennen teitä se on vihannut minua. Jos te kuuluisitte tähän maailmaan, se rakastaisi teitä, omiaan. Mutta te ette kuulu maailmaan, koska minä olen teidät siitä omikseni valinnut, ja siksi maailma vihaa teitä. Muistakaa, mitä teille sanoin, ei palvelija ole herraansa suurempi. Jos minua on vainottu, vainotaan teitäkin. Jos minun sanaani on kuultu, kuullaan myös teidän sanaanne. Kaiken tämän ihmiset tekevät teille minun nimeni tähden, siksi etteivät tunne häntä, joka on minut lähettänyt. Jos minä en olisi tullut ja puhunut heille, he eivät olisi syyllisiä, mutta nyt heidän on mahdotonta puolustella syntiään. Joka vihaa minua, vihaa myös Isääni. Ellen olisi tehnyt heidän keskuudessaan tekoja, joita kukaan toinen ei ole tehnyt, he eivät olisi syyllisiä. Mutta nyt he ovat nähneet minun tekoni ja vihaavat sekä minua että Isääni. Näin täytyi käydä, jotta toteutuisivat heidän kirjoitustensa sana: ”He ovat syyttä vihanneet minua.” Te saatte puolustajan; minä lähetän hänet Isän luota. Hän, Totuuden Henki, lähtee Isän luota ja todistaa minusta. Myös te olette minun todistajiani, olettehan olleet kanssani alusta asti. Olen puhunut teille tämän, ettei uskonne koetuksissa sortuisi. Teidät erotetaan synagogasta, ja tulee sekin aika, jolloin jokainen, joka surmaa jonkun teistä, luulee toimittavansa pyhän palveluksen Jumalalle. Näin he tekevät, koska he eivät tunne Isää eivätkä minua. Olen puhunut tämän teille siksi, että kun se aika tulee, te muistaisitte minun sanoneen tämän teille. En ole aikaisemmin puhunut teille tästä, koska olen itse ollut kanssanne. Mutta nyt minä menen hänen luokseen, joka on minut lähettänyt. Kukaan teistä ei kysy minulta, minne minä menen, vaan sydämenne on täynnä murhetta sen johdosta, mitä teille sanoin. Mutta minä sanon teille totuuden: teille on hyödyksi, että minä menen pois. Ellen mene, ei Puolustaja voi tulla luoksenne. Mutta mentyäni pois minä lähetän hänet luoksenne, ja hän tulee ja paljastaa, että maailma on väärässä, hän paljastaa, mitä on synti, mitä vanhurskaus ja mitä tuomio. Synti on siinä, että ihmiset eivät usko minuun, vanhurskaus tulee julki siinä, että minä menen Isän luo ettekä te enää näe minua, ja tuomio on siinä, että tämän maailman ruhtinas on tuomittu. Paljon enemmänkin minulla olisi teille puhuttavaa, mutta te ette vielä kykene ottamaan sitä vastaan. Kun Totuuden Henki tulee, hän johtaa teidät tuntemaan koko totuuden. Hän ei näet puhu omissa nimissään, vaan puhuu sen, minkä kuulee, ja ilmoittaa teille, mitä on tuleva. Hän kirkastaa minut, sillä sen, minkä hän teille ilmoittaa, hän saa minulta. Kaikki, mikä on Isän, on myös minun. Siksi sanoin, että hän saa minulta sen, minkä hän teille ilmoittaa. Vielä vähän aikaa, ettekä te näe minua, taas vähän aikaa, ja te näette minut jälleen.” Jotkut opetuslapsista kyselivät toisiltaan: ”Mitä hän oikein tarkoittaa sanoessaan: Vielä vähän aikaa, ettekä te näe minua, taas vähän aikaa, ja te näette minut jälleen? Ja mitä hän tarkoittaa, kun sanoo menevänsä Isän luo?” ”Miksi hän puhuu vähästä ajasta?” he ihmettelivät. ”Ei hänen puhettaan

ymmärrä.” Jeesus huomasi, että heidän teki mieli kysyä häneltä. Hän sanoi heille: ”Sekö teitä askarruttaa, että sanoin: Vielä vähän aikaa, ettekä te näe minua, taas vähän aikaa, ja te näette minut jälleen? Totisesti, totisesti: te saatte itkeä ja valittaa, mutta maailma iloitsee. Te joudutte murehtimaan, mutta tuskanne muuttuu iloksi. Nainen, joka synnyttää, tuntee tuskaa, kun hänen hetkensä koittaa. Mutta kun lapsi on syntynyt, äiti ei enää muista kipujaan vaan iloitsee siitä, että ihminen on syntynyt maailmaan. Tekin tunnette nyt tuskaa, mutta minä näen teidät vielä uudelleen, ja silloin teidän sydämenne täyttää ilo, jota ei kukaan voi teiltä riistää. Sinä päivänä te ette kysy minulta mitään. Totisesti, totisesti, mitä ikinä te pyydätte Isältä minun nimessäni, sen hän antaa teille. Tähän asti te ette ole pyytäneet mitään minun nimessäni. Pyytäkää, niin te saatte, ja teidän ilonne on täydellinen. Olen puhunut tästä teille vertauksin. Tulee aika, jolloin en enää käytä vertauksia vaan kerron teille avoimesti kaiken Isästä. Sinä päivänä te esitätte pyyntönne minun nimessäni, enkä minä enää sano, että käänny Isän puoleen teitä auttaakseni. Rakastaahan Isä itse teitä, koska te olette rakastaneet minua ja uskoneet, että olen tullut Jumalan luota. Isän luota minä olen lähtenyt ja tullut tähän maailmaan, ja nyt minä jätän maailman ja menen takaisin Isän luo.” Opetuslapset sanoivat: ”Nyt sinä puhut selvin sanoin, et enää vertauksin. Me ymmärrämme nyt, että sinä tiedät kaiken eikä sinun tarvitse odottaa, että joku kysyy. Siksi me uskomme, että olet tullut Jumalan luota.” Nyt te kyllä uskotte”, sanoi Jeesus. ”Tulee aika – ja se on jo nyt – jolloin te joudutte hajalle, kuka minnekin, ja jättätte minut yksin. Yksin en silti jää, sillä Isä on minun kanssani. Olen puhunut teille tämän, jotta teillä olisi minussa rauha. Maailmassa te olette ahtaalla, mutta pysykää rohkeina: minä olen voittanut maailman.” Tämän puhuttuaan Jeesus nosti katseensa kohti taivasta ja sanoi: ”Isä, hetki on tullut. Kirkasta Poikasi, että Poika kirkastaisi sinut. Sinä olet uskonut kaikki ihmiset hänen valtaansa, jotta hän antaisi ikuisen elämän kaikille, jotka olet hänelle uskonut. Ja ikuinen elämä on sitä, että he tuntevat sinut, ainoan todellisen Jumalan, ja hänet, jonka olet lähettänyt, Jeesuksen Kristuksen. Minä olen kirkastanut sinut täällä maan päällä saattamalla päätökseen työn, jonka annoit tehdäkseni. Isä, kirkasta sinä nyt minut, ota minut luoksesi ja anna minulle se kirkkaus, joka minulla oli sinun luonasi jo ennen maailman syntyä.” Minä olen ilmoittanut sinun nimesi niille ihmisille, jotka valitsit maailmasta ja annoit minulle. He olivat sinun ja sinä uskoit heidät minulle. He ovat ottaneet omakseen sinun sanasi ja tietävät nyt, että kaikki, minkä olet minulle antanut, on tullut sinulta. Kaiken sen, minkä olet puhuttavakseni antanut, minä olen puhunut heille, ja he ovat ottaneet puheeni vastaan. Nyt he tietävät, että minä olen tullut sinun luotasi, ja uskovat, että sinä olet minut lähettänyt. ”Minä rukoilin heidän puolestaan. Maailman puolesta minä en rukoile, vaan niiden, jotka sinä olet minulle antanut, koska he kuuluvat sinulle. Kaikki, mikä on minun, on sinun, ja mikä on sinun, on minun, ja minun kirkkauteni on tullut julki heissä. ”Minä en enää ole maailmassa, mutta he jäävät maailmaan, kun tulen luoksesi. Pyhä Isä, suojele heitä nimesi voimalla, sen nimen, jonka olet minulle antanut, jotta he olisivat yhtä, niin kuin

me olemme yhtä. Kun olin heidän kanssaan, suojelin heitä nimesi voimalla, sen nimen, jonka olet minulle antanut. Minä varjelin heidät, eikä yksikään heistä joutunut hukkaan, paitsi se, jonka täytyi joutua kadotukseen, jotta kirjoitus kävisi toteen. ”Nyt minä tulen sinun luoksesi. Puhun tämän, kun vielä olen maailmassa, jotta minun iloni täyttäisi heidät.” Minä olen ilmoittanut heille sanasi, ja he ovat saaneet osakseen maailman vihan, koska eivät kuulu maailmaan, niin kuin en minäkään kuulu. En kuitenkaan pyydä, että ottaisit heidät pois maailmasta, vaan että varjelisit heidät pahalta. He eivät kuulu maailmaan, niin kuin en minäkään kuulu. Pyhitä heidät totuudellasi. Sinun sanasi on totuus. Niin kuin sinä lähetit minut maailmaan, niin olen minäkin lähettänyt heidät. Minä pyhitän itseni uhriksi heidän tähtensä, että heistäkin tulisi totuuden pyhittämiä. Minä en rukoile vain heidän puolestaan, vaan myös niiden puolesta, jotka heidän todistuksensa tähden uskovat minuun. Minä rukoulen, että he kaikki olisivat yhtä, niin kuin sinä, Isä, olet minussa ja minä sinussa. Niin tulee heidänkin olla yhtä meidän kanssamme, jotta maailma uskoisi sinun lähettäneen minut. Sen kirkkauden, jonka sinä olet antanut minulle, olen minä antanut heille, jotta he olisivat yhtä. Kun minä olen heissä ja sinä olet minussa, he ovat täydellisesti yhtä, ja silloin maailma ymmärtää, että sinä olet lähettänyt minut ja että olet rakastanut heitä niin kuin olet rakastanut minua. Isä, minä tahdon, että ne, jotka olet minulle antanut, olisivat kanssani siellä missä minä olen. Siellä he näkevät minun kirkkauteni, jonka sinä olet antanut minulle, koska olet rakastanut minua jo ennen maailman luomista. Vanhurskas Isä, maailma ei ole sinua tuntenut, mutta minä tunnen, ja nämä, jotka ovat tässä, ovat tulleet tietämään, että sinä olet lähettänyt minut. Minä olen opettanut heidät tuntemaan sinun nimesi ja opetan yhä, jotta heissä pysyisi sama rakkaus, jota sinä olet minulle osoittanut, ja jotta minä näin pysyisin heissä.” Tämän sanottuaan Jeesus lähti opetuslapsineen Kidroninpuron toiselle puolen. Siellä oli puutarha, ja Jeesus ja opetuslapset menivät sinne.”

Juudaksen poistuminen (kavaltamaan Jeesuksen) aloittaa te tapahtumat, jotka lopullisesti kirkastavat Jeesuksen. Ihmisen Poika on kirkastunut suorittamalla Hänelle annetun tehtävän. Jumala on kirkastunut Ihmisen Pojan toiminnan kautta. Se, että Jumala tulee kirkastamaan Ihmisen Pojan tulee mahdolliseksi Ihmisen Pojan oman toiminnan kautta. Jumala tulee kirkastamaan tarkoittaa Kristuksen kärsimistä ristillä, Hänen kuolemaansa, Hänen ylösnousemistaan ja Hänen taivaaseen astumistaan. Kirkastuminen tulee erityisesti ilmi siinä, että kuolemallaan Kristus voitti kuoleman vallan. Jeesus kertoi tämän ennen näiden tapahtumien toteutumista. Hän olisi voinut välttää ne, mutta Hän oli menossa vapaaehtoisesti kärsimyksiinsä.

”Lapseni” on jo Johanneksen kristillinen tapa ilmaista asiaa. Samantapaista puhetta ovat patriarkat voineet käyttää seuraajilleen. ”Minkä sanoin juutalaisille” viittaa Jeesuksen puheisiin (vrt. Joh. 7: 33 – 34; 8: 21) joissa Hän julistaa tuomion niille, jotka eivät usko.

”Minne minä menen, sinne ette te pääse” sisältää kaksi tärkeää asiaa. Meneminen ei merkitse loppua, vaan uuden alkua. Sinne ei pääse turmeltunut ruumis.

Jeesus antoi opetuslapsilleen uuden käskyn: ”rakastakaa toisianne”. Hän toistaa käskyn vähän myöhemmin. Tämän käskyn täyttäminen on ehtona pelastukselle ja Jumalan tuntemiselle. Juutalaisessa perinteessä käsky yhdistyy liittoon, näin ollen voi olla, että ”uusi käsky” viittaa uuteen liittoon. Jeesuksen tuleva kuolema on äärimmäinen esimerkki siitä, mitä rakkaus on: ”Niin kuin minä olen rakastanut teitä, rakastakaa tekin toinen toistanne.” Tällä Hän tarkoittaa omaa kuolemaansa. Tämä käsky on uusi, sillä se poikkeaa juutalaisesta ajattelusta, jossa rakkautta osoitettiin (vain) oman kansan jäsenelle (3. Moos. 19: 18). Kristus antoi henkensä kaikkien puolesta. Tämä on esimerkkinä kristityille. Nyt rakkauden perustana on itsensä uhraava Jeesus. Ulkopuolisetkin tunnistavat kristityt heidän rakkaudestaan.

Seuraavaksi on Pietarin kysymys, minne Jeesus on menevä ja miksi hän ei voi seurata Jeesusta. Jeesuksen vastauksista käy ilmi, että myöhemmin Pietari on kyllä seuraava Jeesusta, mutta ei vielä. Pietarin ilmoitukseen, että hän on valmis kuolemaan Jeesuksen puolesta, Jeesus vastasi, että Pietari tulee kieltämään Hänet kolmesti ennen kukon laulua. Tradition mukaan Pietari ristiinnaulittiin keisari Neron hallituskauden (v. 64 – 68) aikana.

Pietari oli arvostettu opetuslasten keskuudessa. Jos Pietari oli kieltävä Jeesuksen, niin opetuslasten levottomuus oli ymmärrettävä, olihan Pietari osoittanut aikaisemmin suurta uskoa. Jeesus oli sanonut Pietarille myös, että tämä oli myöhemmin tuleva sinne, missä Jeesus tulee olemaan. Muut opetuslapset mahdollisesti miettivät omaa kohtaloaan. Jos Pietari ei usko, niin uskovatko hekään. Näiden asioiden takia Jeesus kehottaa: ”Älköön sydämenne olko levoton.” Näin Jeesus myös osoittaa, että Hän tietää opetuslasten ajatukset ja samalla lisää heidän uskoaan Häneen ja Isään.

Tekstin sanoma on selvä. Jeesus on tie Isän luo. Teksti alkaa ja loppuu samaan vaatimukseen: uskokaa Jumalaan ja Jeesukseen. Vähän myöhemmin todetaan: ”minun tekoni ovat hänen tekojaan.” Jos ihminen ei usko Jeesuksen sanoja, hänen tulisi ymmärtää Jeesuksen tekojen perusteella, että Hän ja Isä ovat yhtä. Samasta asiasta Jeesus oli puhunut jo aikaisemmin (vrt. Joh. 10: 37 – 38).

”Minä menen valmistamaan” tarkoittaa menemistä kuoleman ja ylösnousemuksen kautta. ”Valmistamaan teille asuinsijan” merkitsee pysyvää yhteyttä Kristuksen kanssa. ”Isäni kodissa on monta huonetta” tarkoittaa taivasta. Juutalainen apokryfinen kirjallisuus kuvaa taivaissa olevia asuinsijoja, missä vanhurskaat asuvat (1. Enok 39: 4 - 5). Jeesus kertoo, että Hän valmistaa opetuslapsilleen asuinsijan ja että opetuslapset tietävät tien sinne. Vähän aikaisemmin Jeesus oli sanonut Pietarille, että tämä on myöhemmin tuleva sinne, minne Jeesus menee (Joh. 13: 36). Opetuslapset ehkä miettivät, oliko heille taivaassa asuinsijaa. Nyt Jeesus toteaa, että hän valmistaa heille asuinsijan. Tuomas esitetään epäilijänä niin tässä kuin muuallakin Johanneksen evankeliumissa epäilijänä: ”Kuinka voisimme tuntea tien?”

”Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani.” Minkäänlainen ”taivaallinen tiekartta” ei ole tarpeen eikä auttaisi tässä. Totuus ja elämä kuvaavat sanaa tie. Jeesus ei ole vain opas pelastukseen, Hän on elämän ja totuuden lähde. Jeesus ilmaisee jumaluutensa sanomalla ”minä olen”. Vain Jeesuksen kautta pääsee yhteyteen Jumalan kanssa. Opetuslasten tulee seurata Häntä.

Tuomaksen kysymys oli kuitenkin aiheellinen. Opetuslapsilla ei vielä ole täyttä tietoa siitä, että Jeesus on Jumalan Poika ja että Hän on yhtä Isän kanssa. He eivät vielä ole nähneet ylösnoussutta Jeesusta, he eivät vielä ole saaneet Pyhän Hengen armolahjaa. Heitä vasta ohjataan kohti Jumalan tuntemista. Meidän tilanteemme on toinen, me olemme saaneet niin Pyhän Hengen armolahjan kuin kaiken tiedon, mitä voimme ymmärtää. Jeesus toteaa opetuslapsilleen: ”Jos te tunnette minut, opitte tuntemaan myös minun Isäni.” Vaikka teksti ei painotakaan Isän ja Pojan yhdenvertaisuutta, niin se ilmaisee sen. Opetuslapsilla oli jonkinlainen ymmärrys Jumalasta, mutta he eivät vielä ymmärtäneet, että Jumala on myös heidän Isänsä.

”Te tunnette hänet jo nyt, olettehan nähneet hänet.” Jeesus tarkoittaa, että Hänessä opetuslapsilla on mahdollisuus nähdä pieni häivähdys Jumalasta Isästä. Nyt Filippus pyytää: ”Herra, anna meidän nähdä Isä.” Filippuksen pyyntö tuo esille vielä yhden puolen asiasta, Isän ja Pojan yhteydestä. Jeesus ei ole ”vain taivaallinen olento”, joka johdattaa meidät Isän luo. Hän on Jumalan ilmestys. Hän puhuu sen, minkä Isä on puhuttavaksi antanut. Jeesuksen sanoissa ja teoissa Jumala ilmaisee itsensä.

Filippus luuli tuntevansa Jeesuksen, mutta myönsi, ettei hän Isää tunne. Todellisuudessa hän ei tuntenut eikä ymmärtänyt Jeesustakaan. Vanhan testamentin kertomuksista hän tiesi, että profeetat

olivat nähneet Jumalan Isän. Sen takia hän halusi nähdä itse Isän. Filippus ei ymmärtänyt, että Isää ei ihminen voi nähdä, sillä Isällä ei ole aineellista olemusta. Jeesus osoittaa, ettei Filippus vielä tunne Häntäkään. Jeesus puhuu Isän tuntemisesta. Sitten Hän erikseen puhuu, että Hänen näkemisensä merkitsee Isän näkemistä. Me emme voi nähdä Isää, mutta me voimme Jeesuksen kautta tuntea Hänet. Jeesus on olemukseltaan sama kuin Isä. Jeesuksen tunteminen merkitsee Isän tuntemista. Jeesuksenkin kohdalla Filippus oli tehnyt virheen, hän näki Jeesuksen inhimillisenä ihmisenä mutta ei Hänen jumaluuttaan. Filippuksen tulee katsoa asioita ”sielun silmin”, silloin hän ei vain näe, vaan tuntee Jeesuksen. Sen takia, että Poika ja Isä ovat yhtä, niin Pojan tunteminen johtaa myös Isän tuntemiseen. Oleminen yhtä ei merkitse yhtä persoonaa, Jumala Isä on oma persoonansa samoin kuin Jumala Poika on oma persoonansa. Tämä käy hyvin selväksi tekstin lopussa: ”minä olen Isässä ja Isä on minussa”.

”Isä on minussa ja minun tekoni ovat hänen tekojaan”. Kristuksen toiminnassa, Hänen teoissaan ja opetuksessaan me näemme Isän Jumalan toiminnan. ”Minä olen Isässä ja Isä on minussa”. Ihminen luotiin Jumalan kuvaksi (1. Moos. 1: 26). Lihaksi tullut Jumalan Poika on on tarkka kuva Jumalasta (1. Kol. 1: 15). Kristus on yhtä olemusta Isän kanssa, mutta He ovat kuitenkin eri persoonia.

Seuraavaksi huomio kiinnittyy lupauksiin, joita Jeesus tekee uskoville. ”Totisesti, totisesti: joka uskoo minuun, on tekevä sellaisia tekoja kuin minä teen, ja vielä suurempiakin. Minä menen Isän luo”. Vanhempi käännös on muodossa ”sillä minä menen Isän luo”. Sellaiset teot viittaavat kahteen asiaan, jotka toteutuvat helluntain jälkeen, toisaalta siihen, että Jeesukseen uskovat jatkavat Hänen työtään julistamalla ilosanomaa, toisaalta mahdollisesti siihen, että heidän tekonsa ovat ”tunnustekoja”. Tässä avautuu näkymä Kirkon lähetystyöhön. Näistä teoista kertoo Apostolien tekojen kirja, joka kertoo Kirkon leviämisestä koko Rooman valtakunnan alueelle ja sisältää myös parantumiskertomuksia sekä kuolleista heräämisiä.

”Mitä te minun nimeeni vedoten pyydätte minulta, sen minä teen.” Tämä sama asia on ilmaistu hieman eri tavoin evankeliumien eri kohdissa. Joskus Jeesus on se, joka vastaa pyyntöön, niin kuin tämän päivän tekstissä on. Joskus Isä toimii, kun pyydetään Jeesuksen nimessä, joskus kysytään suoraan Isältä, joskus pyyntöä ei kohdisteta suoraan, mutta voidaan olettaa, että se on kohdistettu Isälle. Pyynnöllä on yksi ehto, se on sama kuin Jeesuksen toiminnalla, sen tulee todistaa Jeesuksen ja Isän yhteyttä. Lisäksi edellytetään uskoa Jeesukseen. Tämän päivän evankeliumi toteaa: ”mitä ikinä te pyydätte minun nimessäni, sen minä teen, jotta Isän kirkkaus tulisi julki Pojassa.” Emme siis voi pyytää Jumalalta ”mitä tahansa”, vaan sitä, mikä on Hänen tahtonsa mukaista. Teksti

paljastaa, että Jumalan Poika toimii edelleen, Hänellä on jumalallinen auktoriteetti ja Hän ei ole poissa maailmasta.

Seuraavissa lupauksissa tulee ilmi, millä erikoisella tavalla Jeesus on läsnä uskovassa yhteisössä. Tässä on kolme kohtaa, jotka huomaamme. Ensinnäkin rakkauden Jeesukseen: ”Jos te rakastatte minua, te noudatatte minun käskyjäni.” Toiseksi palkkion tästä: ”Minä käännyn Isän puoleen, ja hän antaa teille toisen puolustajan, joka on kanssanne ikuisesti. Tämä puolustaja on Totuuden Henki.” Maininta ”toisesta puolustajasta” osoittaa Jeesuksen meidän taivaalliseksi ”ensimmäiseksi puolustajaksemme” (vrt. 1. Joh. 2: 1). Kolmannneksi opetuslasten ja maailman välisen vastakkaisuuden: ”Maailma ei voi Henkeä saada, sillä maailma ei näe eikä tunne häntä.”

Jeesus oli aikaisemmin puheessaan antanut uuden käskyn: ”Rakastakaa toisianne!” (Joh. 13: 34 – 35). Jeesuksen käskyjen noudattaminen merkitsee siis lähimmäisen rakastamista. Jeesus antoi aikaisemmin myös ohjeen, että Hänen sanoistaan tulee pitää kiinni (esim. Joh. 8: 51). Näissä yhteyksissä ilmenee samalla epäuskon tuomitseminen. Jeesusta tuomittaessa ja tuomiota toteutettaessa tulee ilmi tämä kahdenlainen suhtautuminen Jeesukseen: rakastaminen ja vihaaminen. Rakkaus Jeesukseen edellyttää Hänen käskyjensä noudattamista.

”Minä käännyn Isän puoleen ja hän antaa teille toisen puolustajan, joka on kanssanne ikuisesti. Tämä puolustaja on Totuuden Henki.” ”Toinen puolustaja sisältää ajatuksen itsenäisestä persoonasta. Kyseessä on Pyhä Henki, Jumalan kolmas persoona. ”Toisen puolustajan” ilmaisee tässä kohdassa Pyhän Hengen tehtäväksi jatkaa Jeesuksen maanpäällistä toimintaa. ”Minä käännyn Isän puoleen” ansaitsee huomiomme. Kyse ei ole pyynnöstä, sillä Pyhän Kolminaisuuden persoonat eivät ole toisilleen alisteisia. Kysymys on opetuslasten ymmärryskyvystä. Jos Jeesus olisi sanonut ”minä lähetän”, niin opetuslapset eivät olisi sitä ymmärtäneet. Kääntymisen Isän puoleen he ymmärtävät. Kristuksen kuolema ristillä sovitti syntimme Isää vastaan ja nyt Hän voi lähettää meille Pyhän Hengen avuksemme. Poika toimi maailmassa tietyn ajan antaakseen meille mahdollisuuden pelastukseen. Pyhä Henki tulee aina olemaan kanssamme, jopa maallisen kuolemamme jälkeen. Qumranin teksteissä on myös maininta enkelihahmosta, joka ohjaa vanhurskaita.

Pyhä Henki ei ota itselleen lihallista muotoa kuten Kristus teki. Hän on nimenomaan Henki, joka ei toimi Kristuksen tavoin sanojen ja tekojen kautta. Hän pitää huolta ihmisten sieluista. Hän on jokaisessa meissä ja tulee tuntea Hänet.

”Maailma ei voi Henkeä saada, sillä maailma ei näe eikä tunne häntä.” Maailmalla tarkoitetaan Jumalaa vastustavaa maailmaa. Se ei tunnista sitä, mikä on aineetonta, siksi se ei voi tunnistaa Pyhää Henkeä, Hänen jumalallista luontoaan. Opetuslapset tuntevat Hänet: ”sillä hän pysyy luonanne ja on teissä”. ”Pysyä luonanne” merkitsee suojelemista, ”olla teissä” merkitsee pyhittävää vaikutusta, Jumalan armon läsnäoloa. ”Te tunnette hänet” on kutsu tulla tuntemaan Pyhä Henki. Hän auttaa meitä rukoilemaan (vrt. Room. 8: 26) ja todistamaan evankeliumia (Mark. 13: 11).

Pyhän Hengen saaminen ei merkitse Kristuksen poissaoloa. ”Vielä vähän aikaa eikä maailma näe minua, mutta te näette, sillä minä elän ja tekin tulette elämään.” Tämä lause on monimerkityksellinen. Siinä viitataan Kristuksen kuolemaan. Hän kuolee ja maailma ei näe Häntä. Mutta Hän nousee kuolleista, ja Hänet voidaan nähdä maailmassa taivaaseen astumiseen saakka. Toisaalta Hän on aina meidän kanssamme, meidän toimissamme, me voimme kohdata Hänet Kirkon pyhissä toimituksissa. Hän on noussut kuolleista ja elää ikuisesti. Meidän fyysinen kuolemamme ei johda eroon Hänestä, sillä silloinkin Hän on meidän kanssamme. Hän vaikuttaa pyhiensä kautta maailmassa. Lähimmäisissämme me voimme kohdata Hänet.

”Sinä päivänä te ymmärrätte, että minä olen Isässäni ja että te olette minussa ja minä teissä.” Jeesus on puhunut aikaisemmin Hänen ja Isän välisestä suhteesta. Nyt suhteissa mennään pidemmälle. Opetuslapsilla (kristityillä) on myös suhde Jeesuksen kanssa. Me olemme Hänessä ja Hän on meissä. Kirkon opettajat osoittavat, että tässä kohdassa on kolme eri suhdetta. Yksi on Isän ja Pojan välillä, sillä He ovat yhtä. Toinen suhde on Kristuksen suhde apostoleihin, Hän on heissä, vaikuttamassa ja toimimassa heidän kauttaan maailmassa. Kolmas on apostolien suhde Kristukseen, kun he hyväksyvät Hänet kanssatoimijakseen. ”Sinä päivänä” tarkoittaa Helluntaita, jolloin Pyhä Henki vuodatettiin opetuslapsiin.

Jeesuksen käskyjen vastaanottaminen ja noudattaminen osoittaa rakkautemme Häntä kohtaan. Tällaista ihmistä myös Isä Jumala rakastaa. ”Häntä minäkin rakastan ja ilmaisen hänelle itseni.” Tässä Jeesus valmistaa opetuslapsiaan siihen, että kuolemansa ja ylösnousemisensa jälkeen Hän tulee ilmestymään heille, siis ”ilmaisemaan” itsensä.

”Juudas – se toinen, ei Iskariot” tarkoittaa Taddeusta (myös nimellä Lebbeus). Luukas mainitsee Juudas Jaakobin pojan (Luuk. 6: 16), samoin Apostolien tekojen kirja (Ap.t. 1: 13). Nimi Juudas oli tuohon aikaan yleinen. ”Miksi ilmaiset itsesi vain meille” osoittaa, että Juudas ei ymmärrä, että Jeesus ilmestyy nimenomaan opetuslapsilleen ylösnousemisensa jälkeen (vrt. Ap.t. 10: 40 – 42) ja

ilmaisee oikean ylösnousemuksen syömällä opetuslasten nähden. Nähtävästi Juudas ajatteli Jeesuksen olevan jonkinlainen henkiolento, joka ilmestyy unessa opetuslapsille.

Jeesus ei vastaa suoraan Juudaan kysymykseen. Jeesuksen ohjeiden noudattaminen merkitsee Hänen rakastamistaan. Silloin Isä rakastaa tätä ohjeiden noudattajaa. Näin muodostuu uusi suhde ihmisen ja Jumalan välille. Tätä suhdetta kuvaa se, että ”me jäämme asumaan hänen luokseen”. Mikään ei eroita uskovaa Jumalasta / Jeesuksesta, ja uskova voi kokea pelastuksen. Vastaavasti se joka ei rakasta Jeesusta torjuu samalla Isän Jumalan. Teksti voi myös ilmaista, että Jeesus ilmestyy vain niille, jotka pitävät Hänen käskynsä ja rakastavat Häntä.

Jeesuksen opetuksen täydentäjänä ja mieleen palauttajana toimii Puolustaja eli Pyhä Henki. Mieleen palauttaminen tarkoittaa Jeesuksen opetuksen ja toiminnan oikeaa ymmärtämistä Hänen ylösnousemuksensa jälkeen. Puolustaja ei lisää mitään uutta opetusta Jeesuksen opetukseen. ”Missä on Kirkko, siellä on Pyhä Henki ja armon täyteys” (Ireneos Lyonilainen).

Tieto Jeesuksen poismenosta ja Pyhän Hengen saamisesta aiheutti hämmennystä opetuslasten keskuudessa. Sen takia Jeesus ilmoittaa jättävänsä heille rauhan. Rauha merkitsee yhteyttä Jumalaan, sopusointua Hänen kanssaan. ”Kristus on meidän rauhamme” (Ef. 2: 14). Hän kehottaa opetuslapsia löytämään rauhan, Hänen rauhansa, silloin maailma ei voi tukahduttaa opetuslapsia. Tämä Jeesuksen rauha on yhdistävä opetuslapsia. Rauhan toivottaminen kuului juutalaisten tervehtimisiin niin kohdattaessa kuin erottaessa. Rauhan toivotus on osa myös kristillistä elämää (kohtaamista toisen kanssa, vrt. Room. 1: 7; 1. Kor. 1: 3) ja jumalanpalvelusta.

Jeesus kehottaa opetuslapsiaan rohkeuteen. Ensinnäkin, he eivät ymmärrä Hänen puhettaan pois menemisestä. He ehkä pelkäävät menettävänsä sen turvan, minkä he ovat kokeneet saaneensa Jeesukselta Hänen maanpäällisen toimintansa aikana. Toiseksi Jeesus valmistaa heitä Hänen tulevaan kärsimykseensä. Opetuslapsilla ei vielä ollut käsitystä Jeesuksen todellisesta tehtävästä eikä ymmärrystä ylösnousemuksesta. Edelleen opetuslapset näkevät Jeesuksessa vain ihmisen. Jeesuksen poismeneminen tarkoittaa alistumista naulittavaksi ristille, joutumista (hetkellisesti) tämän maailman ruhtinaan (Saatanan) vallan alle. Saatanan vallan Hän voittaa kuolemalla ristillä.

”Isä on minua suurempi” ei merkitse sitä, että Jeesus olisi pienempi tai alisteisessa suhteessa Isään. Johanneksen evankeliumi korostaa koko ajan Isän ja Pojan yhteyttä. Tässä tuodaan esille se Johanneksen evankeliumin ajatus, että Jeesus toimii maailmassa Jumalan edustajana. Hän on kuuliainen sille, mitä Hän on nähnyt tai kuullut Isältä. Tässä on muistettava myös se, että Poika saa

alkunsa, syntyy Isästä iankaikkisuudessa, Hän ei ole luotu. Siinä mielessä Isä on Poikaa suurempi, sillä Isä on Pojan olemisen syy iankaikkisuudessa.

Jeesus kertoo tämän edeltäkin opetuslapsilleen vahvistaen heidän uskoaan, jotta he ymmärtäisivät, mitä tapahtuu Jeesuksen kärsiessä ja kuollessa.

”Paljon en kanssanne enää puhu, sillä tämän maailman ruhtinas on jo tulossa. Mitään valtaa ei hänellä minuun ole, mutta tämän täytyy tapahtua, jotta maailma tietäisi, että minä rakastan Isää ja teen niin kuin Isä on minun käskentä tehdä.” Maailman ruhtinas tarkoittaa Saatanaa. Saatanalla ei kuitenkaan ole mitään valtaa, ei edes sinä aikana, kun Jeesus lepäsi haudassa. Kristuksella ja Hänen seuraajillaan ei voi olla mitään tekemistä Saatanan kanssa, hänen kanssaan ei tehdä sopimuksia. Jeesus on esimerkki tästä, Hän tuli ihmiseksi, mutti ei tehnyt syntiä vaan ollessaan maailmassa pysyi aina Jumalan yhteydessä. Kristuksen kärsiminen ristillä ja kuolema tapahtuu siksi, että Jeesus rakastaa Isää ja tekee Isänsä tahdon mukaisesti.

Saatanalla ei ole valtaa, mutta häntä kutsutaan maailman ruhtinaaksi. Hänen toimintamahdollisuutensa on siinä, että ihmiset tekevät pahuuden töitä eivätkä rakasta Kristusta ja noudata Hänen käskyjään. Maailma tässä yhteydessä tarkoittaa Jumalasta erossa olevaa maailmaa ja tässä maailmassa Saatana on ruhtinas. Kristus ei myöskään missään vaiheessa joutunut Saatanan vallan alle, sillä Hän eli ilman syntiä ollen aina yhdessä Jumalan Isän kanssa. Kristuksella ja Hänen seuraajillaan ei voi olla mitään yhteistä Saatanan kanssa.

”Nouskaa, me lähdemme täältä” ilmaisee siirtymistä johonkin toiseen huoneeseen tai sijaintiin. On mahdollista, että ensimmäisessä paikassa oli mahdollisuus johonkin häiriötekijään ja Jeesus halusi pitää opetuslastensa mielenkiinnon vain Hänen puheessaan.

”Minä olen tosi viinipuu, ja Isäni on viinitarhuri.” Vanha testamentti pitää Israelia viinitarhana. ”Minä olen tosi viinipuu” merkitsee, että minä olen tosi Israel. Profeetta Jesajalla on ”laulu viinitarhasta (Jes. 5: 1 – 7), joka voi olla tämän lauseen takana (kts. myös Jer. 2: 21). Jeesus täyttää sen kutsumuksen, jossa Israel epäonnistui (vrt. myös Jer. 2: 21; Hes. 19: 10 – 14; Mark. 12: 1 – 12). Johanneksen evankeliumissa oleva kuvaus eukaristiasta (6: 51 – 58) yhdistää viinin Jeesukseen. Lauseen tarkoitus on korostaa ihmisen yhteyttä Jeesukseen. Jeesusta voi tässä pitää juurina. Isä on se, joka pitää huolta viinitarhasta ja leikkaa tarvittaessa pois turhat versot. Viinipuun oksia ovat ihmiset. Liturgian aikana piispa rukoilee: ”Jumala, katso alas taivaasta ja näe tämä viinitarha. Lähesty armolla ja vahvista se, minkä Sinun oikea kätesi on istuttanut”. Samalla hän siunaa

kirkkokansaa kaksihaaraisella kyntteliköllä (dikiri) ja ristillä. Piispan rukouksessa pyydetään Jumalan läsnäoloa ja vahvistusta paikalliselle kirkolle (seurakunnalle). Rukouksen teksti on Psalmien kirjasta (Ps. 80: 15 – 16).

”Hän leikkaa minusta pois jokaisen oksan, joka ei tuota hedelmää.” Vanhassa testamentissa kerrotaan Jumalasta, joka leikkaa pois tarpeettomia oksia. Oksan pitää olla yhteydessä juureensa, sieltä se saa voimansa. Oksan pitää tuottaa hedelmää. Voi olla, että tässä kohdassa evankelista Johannes varoittaa perustamisensa seurakuntien jäseniä uskon kätkemisestä vainojen aikana. Uskon tuominen esille vain puheen kautta ei riitä, usko tulee todelliseksi toiminnan kautta. Jaakobin kirjeessä tämä asia tehdään selväksi: ”ilman tekoja usko on hyödytön” ja ”niin on uskokin kuollut ilman tekoja (Jaak. 2: 20, 26).

”Te olette jo puhtaat, sillä se sana, jonka olen teille puhunut, on puhdistanut teidät.” Tämä lause voi viitata Jeesuksen sanoihin: ”Se, joka on kylpenyt, ei tarvitse pesua, hän on jo puhdas. Ja te olette puhtaita.” Toinen, harvinaisempi merkitys olisi, ”Te olette jo leikatut (tai karsitut)”, jota on käytetty joissakin käännöksissä. Tämä sanan toinen merkitys ei muuta tekstin merkitystä vaan sopii hyvin tähän yhteyteen. Näillä sanoilla rohkaistaan opetuslapsia, sillä heitä ei leikata pois. Osa Kirkon opettajista korostaa, että Jeesuksen opetus vaikuttaa samalla tavoin kuin Isä leikkaisi oksia pois. Kristuksen opetus parantaa oksia, siis ihmisiä, terveiksi.

”Se, joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, tuottaa paljon hedelmää.” Lauseen nähdään viittaavan kahteen eri asiaan. Ensinnäkin se kertoo lähetystyön tuloksista. Toiseksi se viittaa kristilliseen elämään. Kuivien oksien kohtalosta kertovat myös muut evankeliumit. Lauseessa myös korostetaan sitä, että ihmisten on pysyttävä yhteydessä Kristukseen.

”Jos te pysytte minussa ja minun sanani pysyvät teissä, voitte pyytää mitä ikinä haluatte, ja te saatte sen.” Lauseen ensimmäinen osa tarkoittaa Jeesuksen opetusta. Kristittyjen tulee noudattaa elämässään Hänen opetustaan. Se, joka ei noudata opetusta, itse irroittaa itsensä Jeesuksen yhteydestä. Lauseen jälkimmäinen osa viittaa rukoukseen. Jeesuksessa pysyminen tuo pohjan luottamukseen rukouksen toteutumisesta.

”Siinä minun Isäni kirkkaus tulee julki, että te tuotatte runsaasti hedelmää.” Opetuslapsista tulee Jeesuksen edustajia maailmaan ja he tulevan kirkastamaan Isää toiminnallaan. Tämä hedelmän tuottaminen on evankeliumin julistamista pakanoiden keskuudessa. Näiden kääntyminen uskoon

on opetuslasten (apostolien) hedelmä. Vastaavasti uusien kristittyjen pitää toimia samalla tavoin tuoden uusia jäseniä seurakuntiin. Näin hekin kirkastavat Isää.

Kun Poika toimii Isän tahdon mukaisesti, niin Isä rakastaa Poikaa. Vastaavasti opetuslasten toimiessa Pojan tahdon mukaisesti, Poika rakastaa opetuslapsiaan. Opetuslasten tulee pysyä tässä rakkaudessa. Rakkauden lähtökohta on siis Jumalan rakkaus. Tämä rakkaus toteutuu, kun opetuslapset toimivat aktiivisesti. Poika ei ole alistainen Isälle, sillä Heillä, vaikka He ovat erillisiä persoonia, on yhteinen toiminta. Pojan toimiminen Isän tahdon mukaisesti viittaa pelastussuunnitelman toteuttamiseen.

Opetuslapset olivat kokeneet ilon hetkiä Jeesuksen opettaessa ja tehdessä voimatekoja. He olivat iloinneet siitä, että pahat hengetkin olivat totelleet heitä. Vähitellen Jeesus valmistaa heitä siihen, mitä olisi tapahtuva lähitulevaisuudessa. Hän oli jo puhunut siitä, että opetuslasten tulisi iloita Hänen menemisestään Isän luo (Joh. 14: 28). Isän luo meneminen edellyttää Pojan kuolemaa. Nyt tämä kuolema tuo ilon myös opetuslapsille.

Jeesus kehottaa opetuslapsia rakastamaan toisiaan samalla tavoin kuin Hän on rakastanut heitä, aina kuolemaan asti. Lisäksi on muistettava, että Kristus rakastaa kaikkia, tähän meidänkin tulee pyrkiä. Tässä on rakkauden malli kristityille. Yleensä Jeesus puhui käskyistä (monikkomuoto), mutta tässä yhteydessä: ”Minun käskyni on tämä”, kyseessä on yksikkömuoto. Todennäköisin selitys on se, että jos rakkauden toteuttaa oikein, ei tarvita mitään muuta käskyä.

Jeesus käyttää nyt opetuslapsista sanaa ystävä. Sana pitää ymmärtää viisaana henkilönä, joka on Jumalan ystävä, ei palvelija. Palvelija toimii pelon tai velvollisuuden takia, ystävä rakkaudesta. Opetuslapsille on kerrottu kaikki, minkä Jeesus kuuli Isältään. Hänen sanansa ovat Isän sanoja. Tämä mahdollisuus olla Jumalan ystävä, on tarkoitettu kaikille, ei vain jollekin tietylle ryhmälle. Vanhassa testamentissa Jumalan ystävinä mainitaan Abraham ja Mooses (Jes. 41: 8 ; 2. Moos. 33: 11, vrt 1700 -luvun suomennos). Uudessa testamentissa Jaakob kirjoittaa Abrahamista Jumalan ystävä (Jaak. 2: 23).

”Ette te valinneet minua, vaan minä valitsin teidät, ja minun tahtoni on, että lähдете liikkeelle”. Vanhempi suomennos on tarkempi: ”Te ette valinneet minua, vaan minä valitsin teidät ja asetin teidät”. Tämä sana asettaa on oikea. Se voidaan ymmärtää myös sanoilla määrätä, säätää tai vihkiä. Tässä yhteydessä varhaisessa kirkossa se yhdistettiin istuttamiseen: ”Minä istutin teidät”. Tätä istuttamista seuraa kasvu.

Aikaisemmin Isä oli viinitarhuri, joka leikkasi oksia. Nyt myös Poika tekee samaa. Nyt näiden ystävien on lähdettävä liikkeelle ja tuotettava pysyvää hedelmää. Aikaisemmin Johannes korosti pelastuksen ehtona uskoa, nyt hän tuo sen rinnalle myös ”hedelmän tuottamisen”. Se kuuluu ystävänä olemisen asemaan.

”Minun tahtoni on, että te lähdette liikkeelle” on edellisessä suomennoksessa ”asetin teidät, että te menisitte” ja vielä vanhemmassa suomennoksessa ”sääsin teidät, että te menisitte”. Verbi voidaan kääntää ”asetin, panin”. Se on erikielisissä käännöksissä käännetty eri tavoin: ”asettaa, vihkiä, lähettää”.

”Kun niin teette, Isä antaa teille kaiken, mitä minun nimessäni häneltä pyydätte.” Tähänkin tekstiin voi liittyä ongelma. Kysymys kuuluu: kuka antaa? Tässä tulee vanhojen käsikirjoitusten ongelma, sillä niihin ei ole laitettu alun perin kaikkia sanan merkitykseen liittyviä pieniä merkkejä, jotka on lisätty käsikirjoituksiin myöhemmin. On kaksi mahdollisuutta: minä annan tai hän antaa. Erona on pieni merkki omega -kirjaimen alla. Jos sitä ei ole, niin käännös on ”hän antaa” ja sillä viitataan Isään. Jos merkki on kirjaimen alla, niin se merkitsee ”minä annan” ja sillä viitataan Jeesukseen. Monet varhaisen kirkon opettajat (esim. Johannes Krysostomos) tulkitsivat asian niin, että Jeesus antaa anteeksi.

Jeesus toistaa käskyn: ”rakastakaa toisianne.” Aikaisemmin evankeliumi oli korostanut uskoa pelastumisen ehtona, nyt korostetaan toimintaa, koska ollaan ystäviä. Tässä toiminnassa korostuu rakkaus.

Teksti käsittelee uskovan ihmisen suhdetta maailmaan. Tekstissä tuodaan vastakkain viha ja rakkaus. Maailma on vihaava opetuslapsia, sillä opetuslapsista tulee Jeesuksen edustajia. Jos maailma vihasi Jeesusta, niin se vihaa myös Hänen edustajiaan. Maailma tässä tarkoittaa kaikkea Jumalaa vastustavaa toimintaa. Maailma on syyllinen, sillä se vainoo opetuslapsia. ”He ovat syyttä vihanneet minua” löytyy kahdestakin eri psalmista (39: 19 ja 69:5). Näin Jeesus valmistaa opetuslapsiaan tuleviin vainoihin. Maailmalla tarkoitetaan tässä Jumalaa vastustavaa maailmaa, ei koko maailmaa. Tässä mainittu maailma vihaa totuutta ja rakkautta.

Vaikka juutalaiset ovat nähneet Jeesuksen toiminnan, he eivät usko Häntä. He vihaavat Häntä ja samalla Hänen Isäänsä. ”He ovat syyttä vihanneet minua” on lainaus Daavidin psalmista (35: 19; 69: 5).

Sitten luvataan puolustaja, Totuuden Henki. Jeesus lähettää hänet Isän luota ja Totuuden Henki lähtee Isästä, aivan kuten me uskontunnustuksessa todistamme. Pyhän Hengen tehtävänä on todistaa Jeesuksesta. Tekstissä yhdistetään Pyhän Hengen todistus ja opetuslasten todistus. Todistus Jeesuksesta sisältyy käskyyn ”tuottaa hedelmää” (Joh. 15: 8).

Tämä maininta, että Jeesus lähettää Isän luota Pyhän Hengen, on saattanut vaikuttaa Kirkon läntisessä osassa, Toledon paikallisessa kirkolliskokouksessa vuonna 589 tehtyyn päätökseen. Kyseinen paikallinen kirkolliskokous vastusti areiolaisuutta ja korostaakseen Kristuksen jumaluutta lisäsi uskontunnustukseen sanat ”ja Pojasta” (Filioque). Tekstin mukaan Pyhä Henki lähtisi ”Isästä ja Pojasta”. Tätä ortodoksinen kirkko ei hyväksynyt. Asiasta kehittyi myöhemmin iso kiista ja se oli yksi syy ortodoksisen ja katolisen kirkon väliseen kiistaan. Ortodoksinen kirkko korostaa samassa tekstissä olevaa mainintaa: ”totuuden Henki, lähtee Isän luota”. Katolisesta kirkosta uskonpuhdistuksen yhteydessä eronneet kirkot omaksuivat uskontunnustuksen Filioquen kanssa. Viimeisien vuosien aikana kristikunnassa on käyty keskustelua asiasta. Osa läntisistä kirkoista näyttää olevan valmis luopumaan kyseisestä käsitteestä uskontunnustuksessa ja palauttamaan käyttöön alkuperäisen muodon: Pyhä Henki lähtee Isästä. Keskusteluun asiasta osallistuvat myös yksittäiset katolisen kirkon teologit. Pyhän Hengen lähteminen Isästä tapahtuu iankaikkisuudessa. Kristus lähetti Pyhän Hengen opetuslapsilleen historian tiettyä hetkenä.

Kuudennentoista luvun alussa Jeesus valmistaa opetuslapsiaan tulevia vainoja varten. Tekstissä olevat vainot voivat liittyä useaan eri yhteyteen. Niillä voidaan tarkoittaa juutalaisten toimeenpanevia vainoja Jeesukseen uskovia kohtaan vielä Hänen eläessään tai heti Hänen ylösnousemisensa jälkeen. Näistä vainoista kerrotaan Apostolien tekojen kirjassa. Johannes voi viitata näillä vainoilla niihin kokemuksiin, mihin Vähä-Aasian seurakunnat joutuivat, kun Rooman valtakunnassa vainottiin kristittyjä. Vainoajat eivät ymmärrä tekevänsä mitään pahaa, heidän toimittavat ”pyhän palveluksen Jumalalle”. Tämä johtuu siitä, etteivät vainoajat tunne Jeesusta eivätkä Isää. Päätös Jeesukseen uskovien erottamisesta oli tehty jo aikaisemmin (vrt. Joh. 9: 22). Päätöksen taustalla on se, että juutalaiset ”eivät tunne Isää eivätkä minua”.

Aikaisemmin Jeesus oli sanonut: ”Olen puhunut tämän teille” (Joh. 14: 25, 15: 11, 16: 1). Nyt Hän sanoo: ”En ole aikaisemmin puhunut teille tästä, koska olen itse ollut kanssanne.” Nyt tilanne muuttuu, sillä kohta Jeesus ei ole näkyvästi läsnä opetuslasten elämässä, vaan Hän menee lähettäjänsä luo. Tämä aiheuttaa opetuslasten sydämiin murhetta. Tämä poikkeaa aikaisemmasta, kun Jeesus totesi: ”Olen puhunut tämän teille, jotta teillä olisi minun iloni sydämessänne” (Joh. 5:

11). Jeesus varoittaa etukäteen opetuslapsia tulevista vainoista. Näin opetuslapset tietävät, mistä on kyse, kun vainot alkavat.

”Sydämenne on täynnä murhetta sen johdosta, mitä teille sanoin”. Tässä murhe tarkoittaa äärimmäistä surua, joka johtaa masennukseen ja epätoivoon. Tällöin se on synnillinen tila. Erämaaisät viittaavat siihen jatkuvasti kirjoituksissaan. Kristittyjä kehoitetaan etsimään Pyhää Henkeä silloin, kun heitä vainotaan tai kun tulee epäuskon kokemuksia.

”Teille on hyödyksi, että minä menen pois” merkitsee Jumalan pelastussuunnitelman toteuttamista, Kristuksen suorittamaa uhria meidän puolestamme. Jollei Hän olisi tehnyt sitä, me emme olisi pelastuneet. ”Ellen mene, ei Puolustaja voi tulla luoksenne” tarkoittaa Pyhää Henkeä. ”Minä lähetän hänet luoksenne” vaatii selityksen. Iankaikkisuudessa Pyhä Henki lähtee Isästä, mutta tässä historiallisessa tilanteessa Poika lähettää Pyhän Hengen opetuslapsilleen.

Puolustaja paljastaa synnin, vanhurskauden ja tuomion. Syntiä on se, etteivät ihmiset usko Jeesukseen. Kirkon opetuksessa synti on mikä tahansa asia, mikä eroittaa ihmisen Jumalasta. Epäusko on yksi niistä asioista. Vanhurskaus tulee ilmi Jeesuksen palatessa Isän luo. Vanhurskaus määritellään kirkossa Jumalan tahdon mukaiseksi elämäksi. Jeesus toteutti loppuun asti Isän tahdon ja suoritettuaan tehtävänsä palaa takaisin Isän luo. Täällä maan päällä Hän toimi Jumalan edustajana. ”Ettekä te enää näe minua” tarkoittaa Kristusta, joka toimi maan päällä. Opetuslapset tulevat kyllä näkemään Hänet ylösnousemisen jälkeen. ”Tuomio on siinä, että tämän maailman ruhtinas on tuomittu.” Ruhtinas tarkoittaa Saatanaa ja hänen apulaisiaan. Jeesus oli puhunut tästä asiasta jo aiemmin (Joh. 8: 44 – 47). Tämä ”maailman ruhtinaan” tuomitseminen tulee selväksi kirkkomme kastekäytännössä, jossa kastettava kääntyy kasteastiasta pois länteen päin ja ilmoittaa luopuvansa kiusaajasta. Hieman myöhemmin heidät voidellaan mirhavoiteella eli heihin vuodatetaan Pyhän Hengen armo. Se, joka hylkää Kristuksen, saa saman kohtalon kuin Saatana.

Tässä kohdassa Johanneksen evankeliumin painotus on hieman erilainen kuin synoptisissa (Matteus, Markus, Luukas) evankeliumeissa. Synoptiset evankeliumit painottavat enemmän tuomiota Kristuksen toisen tulemisen yhteydessä. Johannes tuo esille sen, että tuomio on jo nyt näkyvissä Pyhän Hengen toiminnassa: ”Hän paljastaa, että maailma on väärässä, hän paljastaa, mitä on synti, mitä vanhurskaus ja mitä tuomio”.

Ennen Jeesuksen kuolemaa ja ylösnousemusta opetuslapset eivät kykene ymmärtämään kaikkea tapahtuvaa. Ylösnousemuksensa jälkeen Jeesus ei ole konkreettisesti opastamassa opetuslapsiaan

tulevaisuuteen. Totuuden Hengen tehtävänä on opettaa ja johdattaa Kirkkoa kohti taivasten valtakuntaa. ”Koko totuus” tarkoittaa kaikkea tietoa ja sen mukaista toimintaa. Totuuden Henki ”puhuu sen, minkä kuulee” merkitsee, että Pyhällä Hengellä ei ole erillistä tietoa, mitä ei olisi Isällä ja Pojalla. Tämän Pyhän Kolminaisuuden yhteisen tiedon Pyhä Henki välittää Kirkolle. Koska Pyhä Henki on Kirkossa, niin Kirkon tulee olla kaiken totuuden suojelija. Pyhän Hengen tehtävä on kirkastaa Jeesusta. Tämä tapahtuu Pyhän Hengen luovuttaman armon avulla, joka aikaansaa Kirkon toiminnan ja todistuksen.

”Vielä vähän aikaa, ettekä te näe minua, taas vähän aikaa, ja te näette minut jälleen.” Tätä puhetta opetuslapset eivät ymmärrä. Jeesuksen tarkoitus on tehdä opetuslapsista järkähtämättömiä, luottavaisia tulevaisuuteen. Me, joilla on tietoa pelastussuunnitelman toteutustavasta, emme ymmärrä opetuslasten tilannetta. He ymmärtävät asiat sen aikaisen tietonsa valossa. He eivät käsitä ylösnousemusta eivätkä Jeesuksen taivaaseen astumista. He eivät myöskään ymmärrä sitä, miten Jeesus voi olla heidän kanssaan, jos Hän kerran menee pois. ”Vielä vähän aikaa” löytyy ajatuksena profeetta Jesajalta (Jes. 10: 25; 29: 17), Jeremiaalta (Jer. 51: 33) ja Hoosealta (Hoos. 1: 4). Tässä siis Jeesus puhuu ajasta ennen kuolemaansa ja ajasta ylösnousemuksen jälkeen.

”Totisesti, totisesti: te saatte itkeä ja valittaa, mutta maailma iloitsee.” Tämä lause voidaan ymmärtää kahdella eri tavalla. Ensinnäkin se voi tarkoittaa sitä, että kun Jeesus kuolee, niin opetuslapset surevat, mutta maailma, joka tässä tarkoittaa Jumalaa vastustavaa maailmaa, iloitsee Kristuksen kuolemasta. Toiseksi lause voi viitata samanaikaisesti sekä tapahtuvaan kuolemaan että kolmantena päivänä tapahtuvaan ylösnousemukseen samanaikaisesti. Kristuksen kuollessa opetuslapset itkevät mutta tulevaisuudessa, ylösnousemuksen tapahduttua, iloitsevat. Tämä ilo liittyy siihen mahdollisuuteen, että ihminen voi pelastua. Sama asia ilmaistaan autuuden lauseissa: ”Autuaita murheelliset: he saavat lohdutuksen” (Matt. 5: 4). ”Nainen, joka synnyttää, tuntee tuskaa, kun hänen hetkensä koittaa. Mutta kun lapsi on syntynyt, äiti ei enää muista kipujaan vaan iloitsee siitä, että ihminen on syntynyt maailmaan.” Tämä teksti antaa esimerkin, millaisesta muutoksesta on kyse. Tällaista esimerkkiä Vanhassa testamentissa on käytetty Messiaan ajasta (Jes. 26: 17 – 19. 66: 7 – 10). Jos korostamme sanaa tuska, niin se voi viitata viimeisten päivien tuomioon (Sak. 1: 14 – 15, Hab. 3: 16 ja Mark. 13: 19, 24). Mielenkiintoinen yksityiskohta sisältyy siihen, kuka syntyy naisesta. Ensin Johannes kirjoittaa, että lapsi on syntynyt, sitten hän kirjoittaa, että äiti ”iloiilee siitä, että ihminen on syntynyt maailmaan.” Tavallisesti ajattelisimme, että äiti iloiilee lapsen syntymästä, tässä mainitaan ihmisen syntymästä. Viittaisiko Kristus tässä omaan syntymiseensä maailmaan?

”Teidän sydämenne täyttää ilo, jota ei kukaan voi teiltä riistää.” Tämä merkitsee sitä, että ilo jää pysyväksi asiaksi. Saatana on voitettu ja ihmisellä on Kristuksen kautta mahdollisuus pelastukseen. Tämä kristillinen ilo on asia, joka kantaa meidät läpi elämän vaikeuksien.

”Sinä päivänä” (jae 23) kertoo opetuslasten uudesta tilanteesta. Opetuslapset eivät tule kysymään mitään Jeesukselta, Kristuksen ylösnousemuksessa ja sen jälkeisessä opetuksessa opetuslapset saavat vastauksen heitä askarruttaviin kysymyksiin. Lisäksi heillä tulee olemaan apunaan Henki, joka ohjaa heitä.

Uusi tilanne ohjaa myös rukousta. Jumalan kohtaaminen ei ole pelkoa aiheuttava tilanne. Jeesus kehottaa pyytämään Isältä, siis rukoilemaan, Hänen nimessään. Tähän Hän oli kehottanut jo aikaisemmin (Joh. 15 16). Uusi suhde Isään mahdollistaa myös luottamuksellisen rukouksen.

Pyytää Isältä minun nimessäni sisältää erään asian, jota ihmiset eivät välttämättä ymmärrä. Kristuksen nimi on pelastava ja jumalallinen. Me pyydämme Kristukselta pelastusta, tai sellaista asiaa, joka johtaa pelastukseen. Me emme voi pyytää Kristukselta mitään maallista. Jumala ei ole automaatti, Hän ei anna maallisia asioita. Mutta pelastuksen ovia Hän pitää meille auki.

”Teidän ilonne on täydellinen” merkitsee sitä, että ihmisen ilo on sellainen, että mikään ei voi viedä sitä iloa pois. Ei edes kristittyjen vaino tai kuolema. Silloin opetuslapsilla on uusi suhde Isään ja he voivat luottamuksella kääntyä Hänen puoleensa.

”Olen puhunut teille vertauksin” kuvaa hyvin Jeesuksen opetusta opetuslapsilleen. Nämä eivät aina ymmärtäneet Jeesuksen opetusta, sillä vertauksen opetus on usein epäsuorassa muodossa. ”Tulee aika, jolloin en enää käytä vertauksia, vaan kerron teille avoimesti kaiken isästä” tarkoittaa Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeistä aikaa, jolloin vertaukset avautuvat opetuslapsille Hänen opettaessaan heitä Jumalan valtakunnasta neljäkymmenen päivän aikana (Ap.t. 1:3). Opetus koskee myös Isän ja Pojan välistä suhdetta. Opetuslasten käsitys oli aikaisemmin se, että Jumala on armon kautta Jeesuksen Isä, niin kuin Hän on kaikkien Hänelle kuuluvien Isä. Vasta ylösnousemuksen jälkeen opetuslapset ymmärtävät Jeesuksen olevan myös Jumala, osa Pyhää Kolminaisuutta.

Aikaisemmin Jeesus opetti opetuslapsiaan kääntymään Isän puoleen rukoiltaessa (vrt. Matt. 6: 9). Hän myös itse antoi tästä esimerkin (Joh. 11: 41; 12: 28; 17: 1). Kristuksessa meillä on suora yhteys Isään. Helluntain jälkeen Kirkko myös tietää, että rukouksessa auttaa Pyhä Henki (vrt.

Room. 8: 26) joka myös antaa meille voimaa rukoukseen (vrt. Ef. 6: 18). Ortodoksit kääntyvätkin rukouksessa Pyhän Kolminaisuuden persoonien puoleen (Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen).

”Sinä päivänä te esitätte pyyntönne minun nimessäni” ymmärretään usein niin, että se vahvistaa käytäntöä käyttää ns. Jeesuksen rukousta. ”Herra Jeesus Kristus, Jumalan Poika, armahda minua syntistä” on tämä rukous yksikkömuodossa. ”Herra Jeesus Kristus, meidän Jumalamme, armahda meitä” on rukous monikkomuodossa. Muilla kielillä tästä rukouksesta on myös muita muotoja. Tämän varhaisen rukouksen käyttö on ollut yleistä nimenomaan luostareissa mutta se on tarkoitettu kaikkien ihmisten käyttöön. Kääntyessämme rukouksella Jumalan puoleen voimme pyytää Häneltä sitä, mikä on meille pelastukseksi, mutta emme saa pyytää maallisia asioita.

”Rakastaahan Isä itse teitä, koska te olette rakastaneet minua ja uskoneet, että olen tullut Jumalan luota.” Usko ja rakkaus Kristukseen saa palkkionsa: Isä rakastaa heitä. Jeesus on tullut Isän luota ja suoritettuaan pelastustehtävänsä palaa takaisin Hänen luokseen. Lause sisältää ajatuksen, että Isä rakastaa opetuslapsia, koska he rakastavat Kristusta. Jatkaen ajatusta meidän on edelleen rakastettava Kristusta, koska se takaa Isän rakkauden meihin.

Seuraavaksi opetuslapset paljastavat jälleen väärinymmärryksensä. ”Nyt sinä puhut selvin sanoin, et enää vertauksin. Me ymmärrämme nyt, että sinä tiedät kaiken eikä sinun tarvitse odottaa, että joku kysyy. Siksi me uskomme, että olet tullut Jumalan luota.”

Jeesuksen vastaus opetuslapsille: ”Nyt te kyllä uskotte” sisältää sen ajatuksen, että opetuslapset pitkän opetusajan jälkeen uskovat, mutta vain vähän aikaa. Näin paljastuu se, että opetuslapset eivät vielääkään ymmärrä, kuka Jeesus on, eivätkä Hänen tehtävänsä. ”Tulee aika – ja se on jo nyt – jolloin te joudutte hajalle, kuka minnekin, ja jätätte minut yksin.” Tällä Jeesus tarkoittaa niitä tapahtumia, kun Hänet vangittiin (Mark. 14: 50, Matt. 26: 56). Johanneksen evankeliumi ei kuvaa opetuslasten hajaannusta. Johannes itse on ristin äärellä (Joh. 19: 26 – 27) ja hän kuvaa opetuslapset kokoontuneina Jerusalemissa (20: 19). Jeesus ei kuitenkaan ole yksin ”sillä Isä on minun kanssani”.

”Olen puhunut teille tämän, jotta teillä olisi minussa rauha. Maailmassa te olette ahtaalla, mutta pysykää rohkeina, minä olen voittanut maailman.” Maailma tarkoittaa uskoville vihamielistä maailmaa, pahan valtaa. Jeesus on sen kuolemallaan voittanut. Se on voitto uskoville, jotka saavat rauhan, yhteyden Jumalan kanssa. Tämä voitto koskee niitä, jotka uskovat. Vielä opetuslapset eivät tätä ymmärrä, sillä heidän silmänsä avautuvat vasta Kristuksen ylösnousemisen jälkeen. Rauha

tarkoittaa eheyttä, kokonaisuutta. ”Minussa rauha” ilmaisee rauhaa Jumalan kanssa. Silloin mikään ei eroita ihmistä Jumalan yhteydestä.

Luvun seitsemäntoista alusta alkaa Jeesuksen jäähyväisrukous. Rukouksessa on yhtymäkohtia Isä meidän -rukoukseen. Jumalan puoleen käännytään sanalla ”Isä”. Siinä ylistetään Jumalaa ja puhutaan Hänen nimestään, kerrotaan Jumalan tahdon toteuttamisesta ja pyydetään, että Jumala varjelisi valittuja ihmisiä pahalta. Rukouksessa tulee ilmi Isän ja Pojan ykseys ja Jeesuksen omistautuminen tehtäväänsä. Rukouksen loppuosassa ilmenee opetuslasten yhteys Isään ja Poikaan. Rukous muistuttaa kuvausta annetun tehtävän suorittamisesta. ”Minä en ole enää maailmassa” vahvistaa tehtävän loppuun saattamista, vaikka vielä edessä on tehtävän vaikein osuus, kuolema ristillä. Rukouksen lopussa Jeesus rukoilee opetuslastensa ja heidän työnsä tuloksena uskoon tulleiden puolesta.

”Jeesus nosti katseensa kohti taivasta” kuvaa niin juutalaista kuin kreikkalais-roomalaisen maailman rukoustopaa. Rukouksen alkuosa koskee Jeesusta itseään (jakeet 1 - 5). ”Isä, hetki on tullut. Kirkasta Poikasi, että Poika kirkastaisi sinut.” Tämä kohta on vaikeaselkoinen. Siihen liittyy se, että Poika on suorittanut Isältään saamansa tehtävän, antanut iankaikkisen elämän. Toisaalta kirkastuminen viittaa tässä myös tulevaan, ristillä tapahtuvaan toimintaan. Samasta asiasta Jeesus oli puhunut jo aikaisemmin: ”Nyt Ihmisen Poika on kirkastettu, ja Jumala on kirkastunut hänessä. Ja kun Jumala on hänessä kirkastunut, on Jumala myös itsessään kirkastava hänet, ja Jumala tekee sen aivan pian.” (Joh. 13: 31 – 32). Vanhassa kirkossa nähtiin, että Jumalan kirkastaminen merkitsi Jumalan lahjojen antamista ihmisille, jotta nämä hyötyisivät siitä, siis pelastuisivat.

”Isä, hetki on tullut. Kirkasta Poikasi, että Poika kirkastaisi sinut.” Kristus hallitsee aikoja, nyt Hän menee vapaaehtoisesti kuolemaansa. Ristillä Kristus pelastaa koko luomakunnan. Ylösnousemus vahvistaa tämän pelastuksen. Tämä on kirkastaminen, maailman pelastaminen. Tämän takia ristiä, kuoleman merkkiä, kunnioitetaan Kirkossa elämää antavana ja rauhan aseena.

”Sinä olet uskonut kaikki ihmiset hänen valtaansa, jotta hän antaisi ikuisen elämän kaikille, jotka olet hänelle uskonut.” Tässä on Isän antama tehtävä Pojalle. ”Hänen valtaansa” merkitsee kohdetta, ei pakottamista. Ihmisellä on vapaa tahto, jota Jumala kunnioittaa. Me voimme ottaa vastaan ikuisen elämän tai kieltäytyä siitä. ”Kaikki ihmiset” viittaa myös pakanoihin, siis ei-juutalaisiin.

”Ja ikuinen elämä on on sitä, että he tuntevat sinut, ainoan todellisen Jumalan, ja hänet, jonka olet lähettänyt, Jeesuksen Kristuksen.” Tuntee Jumala merkitsee ikuista elämää. Tähän pyrkiminen on

kristityn tehtävä. Voi olla, että tämä jae heijastaa Johanneksen perustamien seurakuntien uskontunnustusta. ”Ainoa todellinen Jumala” ei merkitse sitä, etteikö Kristus (ja Pyhä Henki) olisi osa jumaluutta. Tekstin tarkoitus on torjua pakanoiden jumalat. Tuntea Jumala merkitsee osallisuutta Hänen elämäänsä, yhteyttä Hänen kanssaan.

”Minä olen kirkastanut sinut täällä maan päällä saattamalla päätökseen työn, jonka annoit tehtäväkseni.” Jeesus kirkastaa Isän maan päällä. Taivaassa sitä ei tarvitse tehdä, siellä Isä on jo kirkkaudessa. Isän kirkastaminen merkitsee maailman pyhittämistä, Saatanan vallan poistamista ja Jumalan tuntemisen mahdollisuutta jo tässä maailmassa. ”Minä olen kirkastanut sinut” sisältää ajatuksen työn loppuun saattamisesta. Kristus on tehnyt oman työnsä, opettanut ja toiminut. Hän on perustanut kirkon. Hänen osuutensa päättyy pelastustekoon. Opetuslasten ja kirkon täytyy jatkaa tätä työtä maan päällä.

”Isä, kirkasta sinä nyt minut, ota minut luoksesi ja anna minulle se kirkkaus, joka minulla oli sinun luonasi jo ennen maailman syntyä.” Tässä kyseessä oleva kirkastaminen ja kirkkaus viittaa toiseen asiaan, kuin tekstimme alkuosassa oleva puhe kirkkaudesta. ”Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme. Me saimme katsella hänen kirkkauttaan, kirkkautta, jonka Isä ainoalle Pojalle antoi.” Nyt Poika pyytää Isää palauttamaan Hänet siihen asemaan, missä Hän on ollut olemassa jo iankaikkisuudessa. Jeesus pyytää Isää vastaanottamaan Hänen uhrinsa ristillä ja hyväksyntää Hänen taivaaseen astumiseensa. Jeesus on paljon enemmän kuin ihminen, Hän on Jumalasta, Jumalan lähettämänä paljon enemmän, kuin ihmiset Jeesuksen eläessä maan päällä ymmärsivät. Samalla kirkastaminen merkitsee myös mahdollisuutta ihmisen kirkastumiseen, jos hän on Kristuksen kanssa, sillä Kristuksessa on yhdistyneenä niin Jumala kuin ihminen. Kristuksen kirkastaminen merkitsee myös ihmiselle mahdollisuutta osallistua kirkkauteen.

Rukouksen alku käsitteli Pojan ja Isän välistä suhdetta. Nyt huomio siirtyy Jeesuksen seuraajiin, heidän tehtäväänsä ja heidän suojelemiseensa. ”Minä olen ilmoittanut sinun nimesi niille ihmisille, jotka valitsit maailmasta ja annoit minulle.” Tällä tarkoitetaan apostoleja. Maailma tarkoittaa tässä sitä maailmaa, joka ei usko. Tästä maailmasta erotettiin osa, joka annettiin Jeesukselle, ja joka nyt uskoo. Tässä näkyy Isän ja Pojan ”saumaton yhteistyö”: Isä antoi nämä ihmiset ja on Isän tahdon mukaista, että he ovat Pojan kanssa. ”He ovat ottaneet omakseen sinun sanasi” tarkoittaa Kristuksen opetusta. Tämän opetuksen he välittävät seuraajilleen ja koko Kirkolle. Tämä opetus on apostolinen traditio.

Sanonta ”sinun nimesi” kannattaa huomata erikseen. Se on Vanhan testamentin kunnioittava tapa ilmaista Jumala, tällöin ei tarvinnut käyttää Jumalan nimeä Jahve. Profeetta Jesaja (Jes. 52: 6) kertoo: ”Siksi kansani saa nähdä minun nimeni voiman. Sinä päivänä minä sanon heille: Tässä minä olen.” Tämä ”nimi” ilmaistiin Kristukseen uskoville. Kristus julisti tämän nimen julistamalla Isästä, olemalla läsnäoleva Jumala ja jakamalla Nimen Hänen kanssaan. Apostolien opetuksessa (Didakhe, 10: 2) ehtoollisen jälkeen lausutaan kiitosrukouksessa seuraavasti: ”Me kiitämme sinua, pyhä Isä, pyhästä nimestäsi, jonka olet pannut asumaan meidän sydämiimme”.

”Kaiken sen, minkä olet puhuttavakseni antanut, minä olen puhunut heille, ja he ovat ottaneet puheeni vastaan. Nyt he tietävät, että minä olen tullut sinun luotasi, ja uskovat, että sinä olet minut lähettänyt.” Opetuslapset tietävät, kuka Jeesus on, mistä hän on tullut ja että Jumala on Jeesuksen opetuksen lähde. Jeesuksella ei ole ”omaa opetusta”, vaan Hänellä on yhteinen opetus Isän kanssa. Hän ja Isä ovat yhtä.

”Minä rukoilen heidän puolestaan. Maailman puolesta minä en rukoile, vaan niiden, jotka sinä olet minulle antanut, koska he kuuluvat sinulle.” Kysymys on uudesta suhteesta. Ne, jotka rakastavat ja uskovat, voivat päästä Isän yhteyteen. Maailma ovat ne ihmiset, jotka eivät usko, eivätkä pääse Isän luo, heillä ei ole uutta suhdetta. ”Jotka sinä olet minulle antanut” voitaisiin ymmärtää väärin. Kyse ei ole jostain tietystä hetkestä, jolloin Poika saa jotain haltuunsa, sillä Pyhän Kolminaisuuden jäsenenä Isä ja Poika jakavat kaiken keskenään. Tämä käy ilmi tekstin jatkuessa: ”Kaikki, mikä on minun, on sinun, ja mikä on sinun, on minun.”

”Minun kirkkauteni on tullut julki heissä” osoittaa, että Kristus, joka jakaa kirkkauden Isän kanssa, kirkastaa niin Itseään kuin Isäänsä pyhittäessään ihmisiä.

”Minä en enää ole maailmassa, mutta he jäävät maailmaan, kun tulen luoksesi.” Tässä kuvataan Pojan paluu Isän luo, silloin Kristus ei ole enää maailmassa. Se kuvaa samalla opetuslasten tehtävää Kristuksen tehtävän jatkajina.

Tämän voisi ajatella olevan ristiriidassa parin Jeesuksen lupauksen kanssa. ”Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti” (Matt. 28: 20) ja ”Vielä vähän aikaa, ettekä te näe minua, taas vähän aikaa, ja te näette minut jälleen” (Joh. 16: 16). Nämä lausumat on annettu tiettyssä tilanteessa opetuslapsille, joilla ei ollut vielä käsityskykyä. Rukouksen jatkuessa käy ilmi, että Jumalan suojelus on edelleen meidän kanssamme: ”Pyhä Isä, suojele heitä nimesi voimalla, sen

nimen, jonka olet minulle antanut, jotta he olisivat yhtä, niin kuin me olemme yhtä.” Jumalan nimen suojelemana me olemme suojassa. Isän ja Pojan ollessa yhtä, Poika on edelleen meidän kanssamme.

”Pyhä Isä” viittaa todennäköisesti jumalanpalvelukseen. Johannes kirjoittaessaan Jeesuksen jäähyväisrukouksesta on voinut lainata jo olemassaolevan jumalanpalveluksen ilmauksia. ”suojele heitä nimesi voimalla” voi viitata kahteen asiaan. Ensinnäkin Jeesus sai säilytettyä uskossa opetuslapset (lukuunottamatta Juudasta, joka omasta tahdostaan luopui Jeesuksesta) ja toiseksi se voi merkitä Jeesusta paimenena, joka pitää huolta laumastaan.

”Jotta kirjoitus kävisi toteen” toistuu tässä yhteydessä. Jeesus oli sanonut saman heti pestyään opetuslastensa jalat (Joh. 13: 8). Kirjoituksilla viitataan tekstiin: ”Vieläpä ystäväni, johon luotin ja joka söi minun pöydässäni, kääntyy kopeasti minua vastaan.” (Psalmi 41: 10). Tämä voi tarkoittaa Juudas Iskariotia. On mahdollista, että häntä pidettiin varhaiskirkossa esimerkkinä antikristuksesta (vrt. 1. Joh. 2: 18 – 22).

Tässä kohdassa kannattaa mainita myös Johannes Kastaja, joka kuului todennäköisesti essealaisiin. Osa Johannes Kastajan oppilaista siirtyi Jeesuksen opetuslapsiksi. Essealaiset kuvasivat yhteisöään nimellä ”ykseys”, johon kuului ihmisiä, jotka olivat erossa ”ulkopuolisista”. Yhteisöön liittymistä kuvattiin kokoontumisena ”ykseyteen”. Evankelista Johanneksen seurakunnissa liittyminen yhteisöön perustui siihen suhteeseen, mikä liittyjällä oli Jeesukseen ja Jumalaan.

Jeesus on ilmoittanut opetuslapsilleen ”Jumalan sanan” ja opetuslapset eivät enää ole ”maailmasta”. Heidän ajatuksensa ja tahtonsa ei suuntaudu maailmaan. Tämä on se syy, miksi he tulevat kohtaamaan maailman vihan. Jeesus pyytää Isäänsä varjelemaan heidät ”pahalta”, siis Saatanalta. Vaikka opetuslapset otettuun vastaan Jeesuksen opetuksen eivät enää ole tästä maailmasta, he ovat kuitenkin tässä maailmassa, eli paha voi saada heidät edelleen valtaansa. He ovat jo (osittain) Jumalan valtakunnan jäseniä ja Jeesus pyytää Jumalaa auttamaan valtakuntansa asukkaita.

”Pyhitä heidät totuudellasi. Sinun sanasi on totuus.” Tämä on yksi rukouksen tärkeimmistä kohdista. Teksti ei tavoita suomeksi sitä, mitä sillä tarkoitetaan. Toisaalta opetuslapset ovat jatkamassa Jeesuksen toimintaa maailmassa. Mutta pyhittäminen liittyy voimakkaasti uskonnolliseen toimintaan tai toimitukseen (2. Moos. 28: 41; 40: 13; 3. Moos. 8: 30), tässä olevat kohdat puhuvat pyhityksestä Vanhan testamentin papiston asettamisen yhteydessä. Sana yhdistyy myös uhraamiseen (2. Moos. 13: 2; 5. Moos. 15: 19), näissä on kysymys ihmisten ja esikoisten

kuulumisesta Jumalalle. Uuden testamentin puolella Heprealaiskirje kertoo Jeesuksen veren pyhittävästä vaikutuksesta (Hepr. 2: 11, 10: 10, 14, 29). Jeesus itse toteaa: ”Isä on minut pyhittänyt ja lähettänyt maailmaan” (Joh. 10: 36). Jeesuksen tehtävänä oli todistaa siitä, mitä Hän oli nähnyt ja kuullut Isältä (Joh. 8: 26; 3: 32). Opetuslapset ovat kuulleet Hänen opetuksensa ja heidät on lähetetty todistamaan sanaa. Kun Jeesus sanoo ”Minä pyhitän itseni uhriksi”, Hän kertoo tulevasta kuolemastaan. Pyhittäminen tapahtuu totuudella joka tässä yhteydessä voisi tarkoittaa Pyhää Henkeä. ”Sinun sanasi” tarkoittaa Jumalan opetusta, jonka Jeesus välitti opetuslapsilleen ja jonka ymmärtämisessä Pyhä Henki auttaa. Tämä merkitsee Kirkon opetuksessa pitäytymistä. Näin opetuslasten elämästä ja toiminnasta tulee pyhittävä asia. He ovat pyhiä, erossa pahasta maailmasta. Johannes Krysostomos kommentoi tätä kohtaa: ”Tee heidät pyhiksi Henkesi lahjalla ja oikealla opilla.”

”Lähettänyt heidät” kertoo, miten opetuslapsista tulee apostoleja. He ottavat Jeesuksen paikan ilosanoman (evangeliumin) julistamisessa. Kun Jeesus sanoo ”Minä pyhitän itseni uhriksi heidän tähtensä”, Hän kuvailee uhrikuolemaansa. ”Heistäkin tulee totuuden pyhittämiä” tulee ymmärtää sen valossa, mitä Kristus juuri sanoi itsestään. Apostolit asetettiin erilleen toimittamaan julistusta maailmalle. He suorittavat pyhää palvelusta asettaen itsensä uhriksi ja jopa marttyyreiksi. Vanhan testamentin uhrin olivat eläinuhreja. Kristittyjen uhri on toisenlainen, meidän on uhrattava sielumme Jumalalle. Se merkitsee Jumalaan suuntautunutta elämää. Paavali kehottaa näin: ”Antakaa koko elämänne pyhäksi ja eläväksi, Jumalalle mielisiksi uhriksi.” (Room. 12: 1)

”Minä en rukoile vain heidän puolestaan, vaan myös niiden puolesta, jotka heidän todistuksensa tähden uskovat minuun.” Nyt Jeesus katsoo pidemmälle kuin apostoleihin, Hänen näköpiirissään ovat kaikki ne, jotka apostolien toiminnan tähden uskovat Häneen ja pyrkivät kohti pelastusta. Huomio kiinnittyy ykseyteen. Jeesuksen rukouksessa ykseys tulee esiin kahdessa muodossa. Toisaalta on se ykseys, minkä tulee vallita Kirkossa. Toisaalta taustalla on Isän ja Pojan välinen ykseys niin, että He ovat yhtä. Tämä ykseys on Kirkon ykseyden esikuva, tällaiseen ykseyteen tulee pyrkiä. Kaiken taustalla on Jumalan persoonien välinen rakkaus ja rakkauden toteutuminen Kirkon jäsenten välillä. Yhtenäinen Kirkko todistaa Kristuksesta, siihen ei riitelevä Kirkko kykene.

Tämä ykseys ei ole hallinnollista rakennetta. Se ei ole myöskään henkilökohtainen kokemus. Ykseys haastaa meidät samanlaiseen yhteyteen, kuin Isällä ja Pojalla on, yhteyteen, joka vie kohti pelastusta.

Jeesuksen kautta meillä on mahdollisuus oppia tuntemaan Isä. Tätä Jeesus on opettanut meille. Sen saman rakkauden, jolla Isä rakastaa Jeesusta, tulisi vallita myös kristittyjen kesken. Näin Jeesus tuo meidät yhteyteen Jumalan kanssa.

”He näkevät minun kirkkauteni” merkitsee astumista yhteyteen. Silloin ihmiset jakavat sen kirkkauden, mikä Jeesuksella on ollut Isän kanssa alusta alkaen. Jeesuksen ja Isän välisen suhteen perustana on keskinäinen rakkaus. Jos emme täysin ymmärrä Jeesuksen suhdetta Jumalan kanssa, emme pääse Jeesuksen Jumalan yhteyteen. Tuo kirkkaus tuli ilmi jo Jeesuksen eläessä Hänen opetuksessaan ja voimateoissaan.

”Kun minä olen heissä ja sinä olet minussa” kertoo, että Jumala Isä on myös opetuslapsissa. ”Siellä he näkevät minun kirkkauteni.” Tässä ei sanota, että he ovat Hänen kirkkaudessaan. Jumalan kanssa oleminen ei merkitse Jumalaksi tuloa, vaan Jumalan ”näkemistä”, Jumalan yhteydessä olemista. Me olemme luotuja ja Jumala on Luoja. ”Siellä he näkevät minun kirkkauteni, jonka sinä olet antanut minulle, koska olet rakastanut minua jo ennen maailman luomista.” Jumala siis on iankaikkinen, ollut olemassa ”ennen maailman luomista” (vrt. Joh. 17: 5). Kristuksen rukouksen päämäärä, niin kuin myös elämän päämäärä on, että Jumalan rakkaus olisi jokaisessa persoonassa.

Kahdeksastoista luku alkaa sanoilla ”Tämän sanottuaan”. Tämä muoto voisi ilmaista, että edellä olleessa tekstissä kyse ei ollut rukouksesta, vaan Jeesuksen opetuksesta. Yleensä kuitenkin edellä olevaa tekstiä pidetään rukouksena. Rukouksen päätyttyä Jeesus opetuslapsineen siirtyvät Kidroninpuron toiselle puolelle puutarhaan. Kidronin puro on Jerusalemin itäpuolella. Puutarhan nimi oli Getsemane, joka tarkoittaa öljynpuristamo. Se sijaitsi Öljymäellä (vrt. Mark. 14: 26). Nähtävästi tämä paikka oli tuttu Jeesuksen opetuslapsille, myös Juudakselle, joka johdattaisi Jeesuksen pidättäjät sinne.